

ACC. N:R M. 14771: 1-16.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Landskap: *Blekinge* Upptecknare: *A. O. Sundberg, Mörsrum*
Härad: *Bjäre ö. Muddelstad* Berättare: " " " "
Socken: *Tryd ö. Ronneby* Berättarens yrke: *f. d. stenhuggeriförman*
Uppteckningsår: *1958* Född år *1875* i *Ronneby landsf.*

Prestaror. s. 1-5.

LuF 60

Vita dukar vid jordskänd. s. 6-9.

" 65

Lägner och talusätt om kyrkklockor. s. 10-16.

" 66

Prestavar

Samuel prestaver har endast förkommit på den senare tiden, på 1800 talet var då inte tal om prestavar utan då benämndes dessa all gå före, då utlägs 2 av begravningsföljet som antägs passande för ändamålet, hella endast på de best ställda förvarställen, de sämre, fattiga o sådana som inte krydde sig om den sedan andra hade, besvärade inte några att gå före, då va bra då de hade anmodat en att läsa för liket då denna ensam gick före liket o lärarna till likvagnen, komna till kyrkan va ingen som gick före, den som hade att se till att allt va som då skulle gick o lag reda på va grav va på kyrkogården sa bar det i väg dit så sänge de kistan i graven för än präst o klockare va komna att då va bekväml för prästen att la en skovel av samma yord som var uppkastad ur graven, då prästen gyt sina åliggande i klockan

sina gick de fortast möjligt från graven, då va
 dä klart för kårarna att skolla igen graven när
 därtill och kullen formad bespröddes den med fin vit
 sand och kaekat gånvis som de var försedda med från
 avfärden. Senna tid var då på 1880-1890 talet.
 I den nyare tiden eller från 1930 talet har ordningen
 vid begravning blivit mycket väcker, ja till och
 med fin fin därför alla lik placeras i grav-
 kapellet där de få stå till begravningsdagen där
 får begravningssällarna samlas och prästen gör ett
 liktal. Sjunger nåtvis, så här det till kyrkan
 med prästaver, spekten och kistan placeras
 vid altarringen där prästen ställer sig bredvid
 och gör liktalet och utför jordfästningen därefter
 altarsjünst. då allt i kyrkan är klart tar
 kårarna och prästaver liket och går till graven
 där kårarna sänker ner kistan när de blir
 2 god läser prästen en bön och önskar frid över grifven

vad de beträffa prästaver så äro det då personerna
varesig de har slavar eller inte, men den likhet är
kommet till granskning är då sed att slavarne
är tillgängliga på platsen. I den gamla tiden kom
dessa aldrig i fråga, möjligen då i Slan men
aldrig på landsbyggen. Vårfrå denna sed är
kommen är svårt att säga, tydligen från Sten
Slavarna är omkring 150 m långa med ett svart
tyg, jämt vid den övre ändan 8 miller samt ca.
38-40 cm från den nedre ändan tyget kan vara
80 cm bredt alltså hoprymkt för mitten och
vid ändarna för två då bara de fina som blev
hedrade mä prästaver nu är då mera allmänt
för alla och görs ingen skillnad på rika eller
fattiga, visst vid ceremonier i kyrkan.
Den som blir utsedd till prästaver är de som
anses finast bland begravningsgästerna, dessa
3 gå båda före kyrkan efter går de närmast

Sörjande deräfter de närmaste släktingarna även
prästen, sluter sig till de närmast sörjande från
gravkapellet till kyrkan, inne i kyrkan är 2 stolar
ställda framför bänkarne till prästarna att
sitta på under hela jordfästnings ceremonien
att stavarna singla över graven har de inte utan i
stället hållit dem vördnadsfullt framför sig, vid,
slutad förrättning, tillvaratar kyrkvaktmästaren dessa
dessa stavar o placerar dem i gravkapellet. alla
kransar. blommor bredvid graven läggs så att
kyrkvaktmästaren då han skottat igen graven
o kullen ordnad, bekvämt kan placera kransarna
på dess rätta plats. Att denna som synes fina
ordning, får vi tillskriva vår nuvarande kyrko-
herde Mikaeli ären han bestämde saifra att alla
fattiga såväl som rika skulle jordfästas i
kyrkan, på kyrkoherde Mikaelis initiativ kom
4 gravkapellet till kyrkan annat rörande kyrkan

ordnades förramlingshus byggdes, kyrkogården i ord-
ningsställdes och utvidgades, således har denna ordning
pågått sen 1938 då kyrkostyrelsen tillträdde em-
betet, någon korskränkning vid begravning kan ju
inte minnas ha förekommit åtminstone inte
i våra trakter, men möjligen som vid missions-
medlems begravning, eller när liknande sammans-
lutning, om denna sed förekommit är den
för många år tillbaka bortlagd.

Vita dukar vid jordafärd

Allt vita dukar. Plakan var slasprade i gravölsgräden
va brukligt därför att liket alltid stod ovan jord
hemma till begravningsdagen, men några vita
allt svarta dukar på hästarna var obehövt
då likvagnshästarna i allmänhet skulle va svarta,
en enda gång har ya sett då likvagnshästarna
färdas med ett mycket tunt o med en bred spits om-
kring försatt täcke, dessa hästar va gullbruna
därför skulle även hästarna va svartklädda då
de fick tjäntgöra som likvagnshästar, om de
ja något rätt utstyrd. Likvagnshästarna kan ya
inte komma i häg. En vagn av begravning-
följet skulle alltid köra före likvagnen. Efter
slutad begravningsförättning skulle likvagnen
vara den siste på vägen hem men därför i om-
kastet av den sista själsen. Vid själva
bärningen av likkistan hade de vita alla

kära mäd, dessa dukar var 8 tum breda äller cirka
25 cm. och var försedda mäd långt frans i ändarna.
de dukarna kallades (likhänkle) de wa så långa
att lärarna kunde ta dem masken vilket behövdes
så de ofta fick bära rätt långt när gång en km.
• mer då vägarne för fordon var opraktiska
dessa likhänkle tillhanda höll den som alltid
var anmodad läsa för liket, (så sadet alltid) för
med likvagnen följde fyra svarta bärremmar
som fick tjänstgöra allsänke ner kistan i graven
mäd dessa tillkom likvagnskuskten att ta reda
på, de vilde fick begravningsfolket ta reda på
och ta hem dem till begravningsgårdens för ren-
göring • skyddning så de sag, fins ut då de
näst behövdes tas i bruk. att begravning i
den gamla tiden va mycket besvärlikt på
alla vis dels mäd likets bärande sommar-
tid dels den långa • dåliga vägen till kyrkan

så, fortsättningen till Bredåkra kyrkogård som är
en halv mil från Ronneby, nu äroffrar min egen
barndoms hembygd som jag så säkert kommer i
hög först från Wieryd till Ronneby är en och en halv
mil till kyrkan där utanför kyrkmuren fick
de ta liket och bara så till strät utanför kyrkan
der de fick kisterna ställas bredvid varandra
hur många de än va dit kom prästen och klockaren
all förrätta jordfästningen på så rätt släpp
prästen läsa mer än en gång för alla jag säger
alla för då ofta många, jag minns en sönda där
va 12 likkister ställda bredvid varandra utan
för kyrkan i väntan på jordfästningen när
då va klart fick de ta var sin bärare dem
till likvagnen och fortsätta till Bredåkrakyrko-
gård som var en god halvmil norrut från Ronneby
nu dätta kunnas besvärlig för dem som hade
sina hem norrom kyrkan som blev nödda

teora förde kyrkogården till Konneby för att på
likt yordfäst tänks hur illa folket fick fara i
den gamla tiden. Nu ä då bättre ställt även där
nu ä der kyrka på brödkera. Kyrka i Rallinge
Kyrka i Ralsmora o kyrkogård att då gamla
kyrliga tillvägagångssättet inte behövs mer uppe-
rpass är då säkert, men så va då åtminstone
på hela 1800 talet o ett god stycke på 1900

De vita dukarna som frägliskan omförmäle
och ja alls inget om annat än då ja här ovan
tallat om att nåt dyligt i den urgamla tiden
har förekommit kan va en möjlighet då va påttu
så vidskepliga att de trodde sig kunna lösa
va ont som helst tillotknad trolla, de kunde
skjuta för vilspyskott, riva bort revhorn,
hugga bort benären, dra upp hyärran, flinla
kort eldring m.m. m.m.

Lup 66

Läggur och talesätt om kyrkklockorna

7mgt annat namn på dessa klockor har ja hört än stora o lilla klockan, varför det va två olika stora va nog därför att då va billigare att låta ringa med den lilla klockan, därför fick de fattiga nöja sig med att låta ringa bara med en klocka o då mäd den lilla, de rikas o de som ansågs sig lite bättre än vanliga fattiga låte ringa med båda klockorna, ringdes då nål längre än vanligt påstods då vara en stor makadoss var klockornas klang särskilt höga o rena då va den döde säkert lycklig o salig o redan antänt till de sällas boningar, när den ensamma lilla klockan låte höra sin döva klang var döde säkert olycklig o redan på väg till oösaligas paradys, detta va talet bland kyrks nyhetsförmedlare åtminstone under hela tiden den döde låg ovan jord. I våra dagar är sådan spädrom ut värden och betraktas som skrock

En enda gång har ja hört en kyrkskåa blivit stulen
jämta allt kyrksilveret då blev bortfört i en större
kopparskittel o rängt i en liten sjö inte långt frän
kyrkan när kyrkstöten upptäckte stölden blev då
frågan om undersökning o till rättshärfande av
stöldgodset, då alla möjliga o omöjliga ställen ge-
nom sökets skulle även den lilla sjön undersökas
des vid själva sjökanten blev kanten av kittlen
synlig, då blev där fart på sökarmanskapet o
rep o hakar anskaffades men va då en enkel sak
att få upp de stulna, de fick snart erfara de lön-
lösa, de orka inte ens rubba kittlen en tum då
blev ingen annan rå än skaffa ett par tvilling-
ökar o mycket starka rep fart i kittlen o öknat
på oxarna så rycker de nog gräjet, även då
blev bom liest som ^{heller} kom upp halvvägs till y-
tan va där en av gubbarna som inte kunde ligga
längre trots förlovd att parat vid ett sånt

Lillfälle han skrek till nu min själ ska han
rypa i samma ögonblick brast rejult o' tritlen sjönk
ännu djupare än han va, alla försök att få upp
den har mislörats, därför ligger den säkert kvar
där ännu. att denna kyrkans styrelse har nog fått
anskaffa ny tornklocka o' då nödvändiga silvret
detta har de att tacka den lösnymte jägaren vid
tritellsergången som inte kunde ligga vid ett så
viktigt lillfälle. då ingen i närheten skulle öppna
munn som alla på förhand visste.
nägra kyrkklockor som fallit i transportvagnen
o' trillat i nänsjö har jag inte hört talas om,
om så är ä' det lika säkert som de andra sansagorna
att klockor som bärgats ä' ä' själv har jag hört
talas om då lades då att då bäddas ferig.
När vi nu är i fart med troll o' vidskräpelse kan
ja tala om sägen om ett beundfolje som blivit
intagna i ett lög dessa människor kom aldrig

derifrån detta berg är flera här i närheten strax
söder om Gränsåkyrka ett ställe som heter Björstorp
o' kärget Brudetakery. Den annan sägen är från
victigt från min födelseby en bonde Olof Pålsson
hade måker längs ett stort o' skrämande berg, på
denna åker hade bonde haft en höstörd och sedan
släpt ett par hästar där på bete en annan dag skulle
prigan gå hämta hästarna hon fick ett par grimor
med sig, hon kom infelthake till gården med må-
nga hästar, då blev då ett betande efter prigan
men utan resultat hästarna o' grimorna låg på
åkeren men däkan (flickan) va inte att finna
dä ä ingen annan rå än att skrämma krollet
sa Olof Pålsson vi få ta släpper o' spelt, ge oss
löst kärget o' skrika vi ålva o' säga om inte krollet
vill släppa ut hösen ska vi slå ner hela kärget
detta tillvägagångssätt hade åryftan värtan
för när de låg till stad däkan på slätten

fast lite om lökenad. så nog fins eller har funits
berga troll derom ä inget att ta fel på. En gång
vid en insjö där blev möttern synlig, då som ett års
föt lag & solade sig på en halt bredvid själva sjön
när detta föremål som hade formen av en liten häst
blev varse han var upptäckt hoppade han i sjön
så vattnet stod i högan sky. & blev osynlig.
Det påstas att Orkan har förgör sina företeelser
även Odin varit en stor fiende till skogsnurvan som
som hade till specialitet att förvilla särskilt in-
samme personer som gående i skogen att ingen
möjlighet fanns för dem att hitta hem. utan att
vränga rock eller något annat klädesplagg de hade
på sig. En gång har ja själv blivit förvillad i
skogen då va 2 da förel julafon far o ja hade varit
o varit gädderobbar på en havsvik som heter sking-
raviken o va belägen 5 kilometer från hemmet, för
att komma dit fick vi gå genom en skog

denna skogsbacke va rätt så villsam att gå i då
på hemfärden blev ja lite efter, far hade bränt hem
för att släppa en mycket stor gädda i en kumpe innan
hon fick nån skada av transporten i säcken genom
skogen mina två mindre gäddor som även ja hade
i en säck va inte så noja om de dog, därför ja
komma så fort ja kunde, ja va ju är då så far va far
säker på ja kläckte hem, i stället räknade ja villse
o kom minst två kilometer åt sidan från det ställe
vi va då ja kom i från far, ja gick oavbrutet till
sist kom ja till en bräddunge så stor så ja aldrig
sett så stor eller högt bräken i detta bräken blev
ja funnen med min säck på ryggen minst fem
lappar efter ja skilts från far, denna gång
blev då dock bestämt att skogsruan hade för-
villat mig i all den stund hon varit synlig
vid en stor bearra som var i närheten där ja gick
~~högst~~ ^{flera} hade varit på många gånger o lärt

mig gå på skidskor, männ alldrig förr räkat
ut för den ohermhärliga Skogssnevan.

Från denna dag blev då för mig strängt förbjudet
att gå till djupetorre på nån skidåkning.

En gång Odin va på jakt efter skogssnevan var
i sjönviken strax vid Trollkoda, då en fiskare va
i en båt vid stranden av viken, som en okänd o
besymmerlig man ur baken o bad på bti översatt
till den andra sidan komna ett stycke från land
skrek då mycket skarpt, ho inte till han, ho inte
till han ^{långt} ^{och så mycket} ~~deringen~~ mindre än skogssnevan som
stark o mannen Odin som va på väg att förgöra
hänne vilket som säkert lyckades den gången
då mannen i baten fick höra ett förskräckligt skrik
som inget annat kunde va än skogssnevans
säters förintande fall, därför tror inte fins nån skogs-
sneva vare sig vid djupetorre eller i trollkoda-
baken. tack vare Odin